

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
РАДА МОЛОДИХ УЧЕНИХ**

***АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ПРИРОДНИЧИХ І ГУМАНІТАРНИХ НАУК
У ДОСЛІДЖЕННЯХ МОЛОДИХ УЧЕНИХ
«РОДЗИНКА – 2020»***

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

XXII Всеукраїнської наукової конференції молодих учених

23 – 24 квітня 2020 року
Черкаси, Україна

Актуальні проблеми природничих і гуманітарних наук у дослідженнях молодих учених «Родзинка – 2020» / XXII Всеукраїнська наукова конференція молодих учених. – Черкаси : ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2020. – 724 с.

У збірнику матеріалів Всеукраїнської наукової конференції молодих учених «Родзинка-2020» представлено наукові праці молодих учених за такими напрямками: «Природничо-математичні та комп'ютерні науки», «Філологічні науки. Соціальні комунікації», «Психолого-педагогічні науки», «Історія. Філософія», «Юридичні науки. Інтелектуальна власність. Державне управління і соціально-політичні науки. Економіка, підприємництво, туризм, менеджмент».

Члени редакційної колегії: д. е. н., проф. **О. В. Черевко** (голова); д. і. н., проф. **С. В. Корновенко** (заст. голови); д. б. н., член-кор. АПНУ, проф. **Ф. Ф. Боєчко**; д. с.-г. н., проф. **В. Я. Білоножко**; д. ф.-м. н., проф. **А. М. Гусак**; д. пед. н., проф. **Т. М. Десятов**; д. е. н., доц. **Л. О. Кібальник**; д. філол. н., проф. **С. А. Жаботинська**; д. і. н., проф. **Н. І. Земзюліна**; д. е. н., проф. **І. І. Кукурудза**; д. б. н., проф. **В. С. Лизогуб**; д. ф.-м. н., доц. **Ю. О. Ляшенко**; д. х. н., проф. **Б. П. Мінаєв**; д. і. н., проф. **А. Г. Морозов**; д. е. н., проф. **С. Р. Пасєка**; д. філол. н., проф. **В. Т. Поліщук**; д. філол. н., проф. **О. О. Селіванова**; д. і. н., проф. **А. Ю. Чабан**; д. пед. н., проф. **В. П. Шпак**; д. психол. н., академік АПНУ, проф. **Т. С. Яценко**; д. е. н., проф. **Н. В. Зачосова** (відповідальний секретар); к. б. н., доц. **М. Н. Гаврилюк**; к. філол. н., доц. **Л. В. Корновенко**; к. х. н., доц. **О. А. Лут**; к. пед. н., доц. **Л. А. Нечипоренко**; к. пед. н., доц. **Т. С. Нінова**; к. філол. н., доц. **Л. О. Пашіс**; к. філол. н., доц. **І. І. Погрібний**; к. т. н., доц. **В. І. Салапатов**; к. б. н., доц. **С. В. Соколенко**; к. с.-г. н., доц. **О. А. Спрягайло**; к. психол. н., доц. **Л. Г. Туз**; к. філол. н., доц. **Л. В. Швидка**. н. с. **Н. М. Карауш-Кармазін**.

Матеріали публікуються в авторській редакції. Редакція залишає за собою право технічного коригування текстів.

За дотримання права інтелектуальної власності, дотримання норм академічної доброчесності, достовірність матеріалів та обґрунтування висновків відповідають автори та їх наукові керівники.

Гаменко А. В. ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВПЛИВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА РОЗВИТОК МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА.....	306
Головня А. С. КОМУНІКАЦІЯ В МІЖСОБИСТІСНИХ ВІДНОСИНАХ	307
Грабевник Т. М. ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ.....	309
Грабова Т. В. СПЕЦИФІКА ВПЛИВУ МОТИВУ ДОСЯГНЕНЬ ТА МОТИВУ УНИКНЕННЯ НЕВДАЧ НА САМОРЕАЛІЗАЦІЮ СПОРТСМЕНА.....	310
Добрянський І. П. ГРУПОВА ТАНЦЮВАЛЬНА ТЕРАПІЯ ЯК МЕТОД РОЗВИТКУ КОМУНІКАЦІЇ.....	312
Дробаха Ю.А. ДО ПИТАННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ СПІЛКУВАННЯ З ДІТЬМИ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ (НА ВЛАСНОМУ ДОСВІДІ РОБОТИ У ЛІТНЬОМУ ТАБОРІ).....	314
Крохмаль М. А. ВЛАСТИВОСТІ ВИЩОЇ НЕРВОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ПІДЛІТКІВ ЯК ФАКТОР ЇХ АДАПТАЦІЇ ДО ЗМІН УМОВ НАВЧАННЯ.....	315
Мулявка А. І. ЕФЕКТИВНІСТЬ СПРИЙНЯТТЯ РЕКЛАМИ ПІДЛІТКАМИ	317
Расулова А. Р. ФАКТОРИ ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ	318
Семенченко В. В. ЖІНОЧИЙ АРХЕТИП У МІФАХ ТА КАЗКАХ	320
Сокол А. В. РОЗВИТОК ГНУЧКОСТІ МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ	321
Чепцова О. В. ВИКОРИСТАННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЗАСОБІВ ВПЛИВУ В РЕКЛАМІ.....	323

ПЕДАГОГІКА ТА КОНКРЕТНІ МЕТОДИКИ

Аль О. Є. ВИХОВАННЯ ТОЛЕРАНТНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ОСІБ НЕТРАДИЦІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ: ЗАРУБІЖНИЙ І ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД.....	326
Бардадим О. В. ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІО-ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН ЗАСОБОМ SMART NOTEBOOK	327
Бойко Я. О. ДО ПИТАННЯ ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ УЧНЯ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ	329
Вілецька Н. В., Постоєнко В. С. ВОНИ ПОТРЕБУЮТЬ НАШОГО ЗАХИСТУ	331
Гейко В. В. ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ХЛОПЧИКІВ І ДІВЧАТОК. РОЗДІЛЬНЕ НАВЧАННЯ: ЗА І ПРОТИ.....	332
Гончар В. Д. ІНФОГРАФІКА ЯК ЗАСІБ НАВЧАННЯ ТА САМООСВІТИ	334
Джаман О.М. ФОТО ТА ВІДЕОМАТЕРІАЛИ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ	336
Кузюк Д.Ю., Машенко С.І. А.С. МАКАРЕНКО ТА ЙОГО МЕТОДИ ВИХОВАННЯ.....	337
Купець В.Р. ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КОМП'ЮТЕРНО-ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ СЕРЕДНЬОЇ ЛАНКИ ОСВІТИ.....	339

Толерантність у школах можна розвивати у такий спосіб:

- у дошкільних закладах починати розповідати про повагу до людей будь-якої раси, полу, віросповідання;
- інформувати про різні види сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності в рамках вивчення предмету "Основи здоров'я" у школі;
- вивчати історії боротьби ЛГБТК спільноти за свої права (існують спеціальні книги для дітей різного віку починаючи з народження);
- запрошувати представників ЛГБТК організацій для проведення зустрічей з можливістю ставити питання;
- видати інформаційні брошури для вчителів, а останні повинні підтримати розмову й обговорювати зі школярами те, що їх хвилює, наприклад, якщо учень розповідає про свою орієнтацію.

Таким чином, через забезпечення доступу до інформації та відкритий діалог, можна зменшити рівень дискримінації у суспільстві, почати руйнувати стереотипи та упередження, сприяти формуванню культури толерантного ставлення до всіх людей.

Список використаних джерел і літератури:

1. Декларація принципів толерантності, ЮНЕСКО; Декларація, Міжнародний документ від 16.11.1995
2. Ellis, Viv; High (April 2004). "Something More to Tell You: Lesbian, Gay, or Bisexual Young Peoples". *Journal of Adolescence*. 30 (2): 213–225.
3. Morrow, Deana (November 1993). "Social Work with Gay and Lesbian Adolescents". *Social Work*. 38 (6): 655–660. doi:10.1093/sw/38.6.655. Retrieved 20 October 2013.
4. Гущина Н.І. Основи здоров'я: підруч. для 8 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Н.І. Гущина, С.В. Василенко, Л.П. Колотій – Х.: ФОЛІО, 2016. – 176 с.: іл.
5. Policies for Sexuality Education in the European Union. Brussels, European Union, 2013.

Науковий керівник: к. пед. н. Лещенко І.Т.

Бардадим О. В.

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІО-ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН ЗАСОБОМ SMART NOTEBOOK

Розвиток – породжує нові проблеми та виклики. Починаючи з 40-х років ХХ століття розвиток у цифровій сфері зазнав еволюційних змін від мультимедійних засобів діафільмів, кінопроекторів до інтерактивних дошок. Слід зауважити тенденцію, що сучасні цифрові засоби вже на сьогоднішній день змінюють процес навчання студентів, починаючи від доступності інформації до методики викладання того чи іншого предмету.

У свою чергу, такого роду парадигмальні зміни призводять до трансформації системи освіти. Зокрема, у 2016 році МОН України схвалило концепцію НУШ. Для того, щоб реформа освіти вдалася (триватиме до 2029 року) необхідно, досягти змін у декількох напрямках: 1) фінансовому – зміна фінансування, починаючи з 2017 року у державному бюджеті України закладено фінансування кожного класу НУШ; 2) матеріальному – модернізація навчального середовища, тобто оснащення кабінетів сучасними технічними засобами; 3) парадигмальному – орієнтація на компетентнісну парадигму; 4) кадровому – вчитель має володіти навичками роботи зі сучасною технікою і використовувати її у своїй педагогічній діяльності; 5) учнівському – слідувати запропонованій концептуальній моделі. Останні 20 років у всьому світі в освітнє середовище впроваджуються інтерактивні дошки. Відповідно до вимог кабінетів НУШ та дисциплін природничого циклу мають бути оснащені технічним засобом як інтерактивна дошка. Використання цього засобу для вчителів має ряд переваг: формує інформаційно-цифрову компетентність учнів; підвищує мотивацію учнів; покращує взаємодію із класом та сприйняття інформації; наповнює навчальний матеріал аудіовізуальним контентом; інтегрує електронні засоби навчання; поєднує різні підходи та методологію до навчання.

Тому вищим навчальним закладам при підготовці сучасних вчителів необхідно приділити увагу, формуванню у фахівців компетентності роботи з: інтерактивною дошкою. Для компанії Smart Board Technologies програмним продуктом є Smart Notebook і якщо порівняти з PowerPoint, то має ряд переваг та недоліків. До переваг слід віднести: інструменти для (запису відео з екрану; виміру (лінійка, звичайний циркуль), захоплення та затемнення екрану; прозорості зображення; вивчення геометрії (побудова графіків) geogebra; пошуку зображення в мережі) використання одночасно двох силусів; розпізнавання фігур та написів створених користувачем; інтеграція з YouTube, PowerPoint, Adobe Acrobat, із форматами зображення jpeg, png та аудіоформатами; велика кількість: зображень; інтерактивних засобів, файлів, тем та сторінок Smart Notebook для кожного предмету. Також слід відміти, що програма містить особливі надбудови: Smart exchange – це середовище в якому вчителі зі всього світу обмінюються методичними розробками; ідеями для роботи в інтерактивному просторі; Smart learning Suite online – цифровий-онлайн ресурс від компанії Smart Technologies, який розроблений для того, щоб організувати інтерактивний урок із залученням мобільних засобів (реалізація технології learning a device) з використанням: інтерактивних вікторин та інструментів зворотного зв'язку; LAT – інструмент для створення інтерактивних завдань. До недоліків Smart Notebook слід віднести: невелика кількість інструментів анімації; LAT починаючи з 2020 року не підтримується; обмежена базова версія Smart Notebook та Smart learning Suite online, оскільки повний продукт інтерактивної дошки платний. Такого роду обмеження обумовлюють пошук нових прийомів. У своїй роботі [2] В. В. Кюршунова виокремлює інструменти та прийоми для роботи у програмному продукті Smart Notebook. Згідно із інструментами та прийомами [2] слід виокремити при підготовці вчителів природничих дисциплін наступні аспекти: технологічний – ознайомлення із інструментами програмного продукту, через виконання завдань та методико-технологічний – використання набутих компетенцій за допомогою моделювання дидактичних завдань. Тому з огляду на те, що у Smart exchange небагато україномовного контенту і виникає необхідність у створенні відповідної методичної бази при підготовці вчителів. Тому ми пропонуємо наступні прийоми для того, щоб формувати інформаційно-цифрової компетентності.

Приєм №1 «Швидка перевірка». Завдання для студентів: «Розділіть об'єкти дерево, камінь, вовк на дві категорії «жива природа» та «нежива природа». Алгоритм створення завдання: 1) натиснути на знак «Галерея» та обрати папку «Люди та мистецтво» із зображенням «Паркан»; 2) створити на вільному полі за допомогою інструменту «фігури» два прямокутники; 3) обрати на панелі інструментів «текст», помістивши на прямокутник; 4) виділити лівою клавішою миші об'єкти (прямокутник та тексту) і після цього натиснути праву кнопку миші, та виконати команду «групувати» і перемістити на фонове зображення; 5) створити на вільному полі текст за і вписати наступні слова: «жива природа» (кегель 12, колір тексту білий) та «дерево» (кегель 12, колір тексту чорний) та перемістити за допомогою правої клавіши миші «на передній план»; 6) створити окремо наступні пари слів «нежива природа» та «камінь»; «жива природа»-«вовк» як у пункті 5 (вимоги до кольору тексту та кегль залишаються аналогічними як в пункті 4); 7) створити ліворуч від зображення прямокутник із заливкою зеленим кольором .

Приєм №2 «Магічна лупа». Завдання для студентів: «Дайте назву зображенням». Алгоритм створення завдання: 1) обрати зображення із «колекції теми», «наука і технології», «науки про Землю» та «Погода» та встановити фон жовтим; 2) вставити наступні слова: «Дощ», «Гроза» та «Хмари» (для всіх слів вимоги: кегль 12, колір тексту жовтий) за допомогою відповідного інструменту текст, що знаходиться на панелі, натиснувши на під кожним зображенням; 3) обрати інструмент «текст» та натиснути на вільне поле лівою клавішою миші; 4) вставити у вільне поле зображення «лупа» із колекції або з мережі Інтернет; 5) створити коло з таким самим розміром як лінза; 6) накласти на коло таким чином, щоб воно повністю покрило поверхню лінзи; 7) виділити зображення «лупа» виконати наступні дії «формат»- «групувати».

Приєм №3 «Флеш-карта». Завдання: «До якого класу речовин відносяться ці речовини: вода, кисень, повітря, залізо». Алгоритм створення завдання: 1) створити квадрат за допомогою інструменту «фігури» та вписати в нього словосполучення складна речовина (вимоги до тексту: колір білий, кегль 14; порядок на задній план); 2) виділити квадрат і виконати наступні дії «формат»- «групувати»; 3) створити по розмірам аналогічний квадрат (фон має бути червоного кольору) як у пункті 1 за допомогою інструменту «фігури» та вписати в нього слово вода (вимоги до тексту: колір білий, кегль 14; порядок на передній план) та налаштувати параметри анімації: напрямок – зникнення, швидкість – повільна, запуск при клацанні, повторення не потрібно).

Приєм №4 «Вікно». Алгоритм створення: 1) вставити зображення на першу сторінку або з колекції, або з мережі Інтернет; 2) знайти або з колекції, або з мережі Інтернет зображення рамки, і вставити на другу сторінку; 3) використаний на другій сторінці команду «перегляд»-«інструменти захоплення екрану» (скопіювати у буфер обміну); 4) скопіювати отримане зображення на першу сторінку; 5) зробити за допомогою інструменту «задати прозорості екрану», який можна викликати за допомогою правої кнопки миші, налаштувати та зробити внутрішню область рамки прозорою.

Приєм №5 «Детектив». Створити таблицю №1 через «вставка»-«таблиця» (кількість стовбців – 1, кількість рядків – 1) і вписати текст завдання в один стовпчик; 2) вставити праворуч від таблиці одне зображення з відповіддю; 3) зберегти зображення на комп'ютері(експортувати як зображення); 4) видалити зображення з відповіддю; 5) вставити праворуч від таблиці №1 прямокутник із червоним фоном; 6) створити таблицю №2 аналогічно як в пункті 1; 7) натиснути праву клавішу миші на таблиці й обрати параметр властивості, та інструмент заливка зображення; 8) перемістити таблицю №1 на задній фон, таблицю №2 на передній; 9) перемістити таблицю №2 на таблицю №1; 10) вставити праворуч від таблиць прямокутник із червоним фоном.

Також можна дати творче завдання студентам на закріплення матеріалу: «Створіть двома способами веселку в програмному середовищі Smart Notebook». Дидактична суть прийомів №1, 2, 5 зводиться до того, що студентам пропонують варіанти назв об'єктів, а потім за допомогою інтерактивного інструменту перевіряють правильність тверджень; прийом №3 можна використовувати для вивчення термінології, а прийом №4 – для мотивації.

Отже, попри обмеженість у використанні Smart Notebook виникає потреба у пошуку нових ресурсів та методик навчання при роботі з інтерактивною дошкою для того, щоб забезпечити якісну підготовку вчителів природничого напрямку.

Список використаних джерел і літератури:

1. Кюршунова В. В. Методические приемы работы на интерактивной доске средствами программы Smart Notebook [Електронний ресурс] : – Режим доступу <https://cyberleninka.ru/article/n/metodicheskie-priemy-raboty-na-interaktivnoy-doske-sredstvami-programmy-smart-notebook/viewer>.

Бойко Я. О.

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ДО ПИТАННЯ ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ УЧНЯ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ

Українське суспільство активно долучається до обговорення проблем освіти та її реформування. Коли ми говоримо про сучасну дитину, яка має бути креативною, гнучкою, уміти нестандартно мислити, то ми розуміємо, що для розвитку цих умінь необхідно залучити естетичне виховання та мислення. Учень повинен навчитися мислити художніми образами, розвивати фантазію, для того, щоб у будь-якій сфері діяльності проявити себе [1].

Сучасна шкільна освіта не завжди відповідає вимогам часу. Батьки не звертають увагу на такі предмети як музика, трудове навчання, образотворче мистецтво, хореографія тощо, які виховують у дітей естетичні смаки та уподобання й формують естетичну культуру загалом.